

Stockholm den 3 september 2010

R-2010/0905

Till Jordbruksdepartementet

Jo2010/1798

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 7 juni 2010 beretts tillfälle att avge yttrande över departementspromemorian Renskötselkonventionen, Ds 2010:22.

1. Sammanfattning

I departementspromemorian föreslås att Konventionen mellan Sverige och Norge om gränsöverskridande renskötsel, undertecknad den 7 oktober 2009 (Konventionen), samt de till Konventionen hörande bilagorna, inkorporeras med svensk rätt genom en särskild lag (Konventionslagen). Konventionen kan i huvuddrag sägas innehålla två typer av regleringar. Dels bestämmelser som reglerar hur den gränsöverskridande renskötseln ska gå till, dels en omfördelning av renbetesområden mellan svenska samebyar och norska renbetesdistrikt.

Advokatsamfundet anser att det är positivt att Konventionen reglerar den gränsöverskridande renskötseln, innehållande t.ex. bestämmelser om tull, skatter och avgifter samt andra frågor av praktisk art. Det finns inte heller några allvarliga juridiska invändningar mot Konventionens innehåll i denna del.

Områdesprotokollet, bilaga 1 till Konventionen, innebär emellertid att grundlagsskyddad nyttjanderätt till renbetesområden under minst trettio år överförs mellan svenska och norska rättssubjekt. En upplåtelse av nyttjanderätt, som utgör en inskränkning av en särskild rätt till fast egendom, får endast göras efter godkännande av den enskilde rättighetsinnehavaren eller genom ett expropriationsliknande förfarande där kompensation för intrånget utgår.

De rättsliga förutsättningarna för inskränkning i egendomsrätten är inte behandlade i promemorian och det saknas en ordentlig konsekvensanalys vad avser de enskilda rättssubjekt

som berörs. Det finns därmed en risk att den föreslagna lagen kan strida mot bestämmelsen om egendomsskydd i såväl grundlagen som Europeiska konventionen till skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Av bl.a. dessa rättssäkerhetsskäl avstyrker Advokatsamfundet att författningsförslagen i departementspromemorian läggs till grund för lagstiftning.

2. Allmänt

Konventionen påverkar såväl svenska som norska samer, men Advokatsamfundet har främst granskat departementspromemorian ur de svenska samernas perspektiv. Mycket av det som anförs nedan kan emellertid ha bäring även för de norska renbetesdistriktens civila rättigheter.

3. Bakgrund

Med hänsyn till Konventionens och Konventionslagens tillämpningsområde måste inledningsvis några konstateranden göras rörande samernas renskötsel och dess ställning enligt svensk och internationell rätt.

Samerna är ett urfolk och en etnisk minoritet i Sverige med en exklusiv rätt att bedriva renskötsel. Detta innebär att samerna intar en särställning och erhåller ett särskilt skydd för sin kultur, i enlighet med både nationell och internationell rätt. Renskötseln är en del av den samiska kulturen och en viktig traditionsbärare. Ingrepp i betesområden med negativa konsekvenser för renskötseln påverkar den samiska kulturen i motsvarande mån. Den svenska staten är skyldig att arbeta för den samiska kulturens fortlevnad och måste ta särskild hänsyn till samernas renskötsel. Det finns således anledning att ställa ett högt krav på syftet med den lagstiftning som behandlar renskötseln eller på annat sätt berör samiska rättigheter. Även analysen över de konsekvenser lagstiftningen kommer att innebära för samerna måste, av samma skäl, hålla en hög kvalitet. Stor hänsyn måste också tas till samernas inställning till förslaget.

4. Syftet med Konventionen

I kapitel 2 redogörs för bakgrunden till förhandlingarna mellan Sverige och Norge, men inte för syftet med Konventionen eller tidigare gällande konventioner mellan Sverige och Norge. De fördelar med Konventionen som presenteras i promemorian - att den fastställer området där gränsöverskridande renskötsel får bedrivas och därmed undanröjer de administrativa hinder som riksgränsen kan utgöra - måste vägas mot de nackdelar som omfördelning av renbetesområde i områdesprotokollet innebär för de svenska samebyarna. Den omständigheten att den gränsöverskridande renskötseln regleras genom Konventionen, måste vidare ställas mot den omständigheten att Konventionen innebär inskränkningar av enskildas civila rättigheter. Någon avvägning mellan dessa intressen görs inte i promemorian, vilket medför att den angivna målsättningen att trygga behovet av betesmark inte kan anses tillräckligt underbyggd.

I kapitel 3 redovisas skälen till varför utredaren anser att Sveriges riksdag ska godkänna Konventionen och dess tillhörande bilagor. I detta stycke anges att ”det får anses angeläget att det för framtiden finns en modern och praktiskt användbar reglering av den gränsöverskridande renskötseln”. Därefter konstateras det att ”den nya renskötselkonventionen erbjuder en för dagens förhållanden lämplig reglering”. Som anförts ovan anser Advokatsamfundet i och för sig att det är lämpligt med en konvention som behandlar de praktiska frågor som uppkommer vid gränsöverskridande renbete. Detta syfte skulle emellertid, såvitt Advokatsamfundet kan bedöma, kunna uppnås utan att enskildas civila rättigheter riskerar att kränkas genom en omfördelning av grundlagsskyddade renbetesområden.

I promemorian förklaras inte behovet av att genomföra den omfördelning av betesmark som beskrivs i områdesprotokollet. Detta är en brist, då konsekvensen av områdesprotokollet är den utan tvekan största effekten av Konventionen. Inkorporering av Konventionen i svensk rätt skulle innebära att svenska samebyar och norska renbetesdistrikt mister sin rätt att bruka egendomsskyddade områden. I och med omfördelningen av betesmark sker ett ingrepp i deras egendomsrätt. Professor Bertil Bengtsson noterade detta redan år 2001 i Lunds universitets remissyttrande över betänkande avgivet av Svensk-Norska Renbeteskommissionen av år 1997.¹

5. Egendomsskyddet

5.1. Inskränkningar av nyttjanderätten till fast egendom

Områdesprotokollet innebär, som ovan nämnts, att betesområden som svenska samebyar har en på sedvanerätt grundad nyttjanderätt till, upplåts till norska renbetesdistrikt. Motsvarande gäller även i viss utsträckning områden som norska samer har sedvanerätt till. Upplåtelsen av betesområdena är begränsad till den tid Konventionen är gällande mellan Norge och Sverige. Giltighetstiden är trettio år, men Konventionen kan komma att fortsätta gälla i tioårsperioder om den inte sägs upp inom föreskriven tid. Under giltighetstiden fråntas svenska samebyar sin rätt till betesområden, både på svensk och norsk sida av riksgränsen. Lagstiftningen har således likheter med en expropriation i och med det ingrepp den innebär i egendomsrätten.

Renskötselrätten är en egendomsrätt och en civil rättighet som, i likhet med äganderätten, omfattas av egendomsskyddet i 2 kap. 18 § regeringsformen.² Denna uppfattning var ännu inte vedertagen i svensk rätt när den tidigare renbeteskonventionen, 1972 års konvention, antogs. Vid det tillfället var Sverige inte heller bundet av Europakonventionen. Samebyarna har i dag således en betydligt starkare och tydligare rätt till sina betesområden än vad som antogs gälla vid antagandet av tidigare motsvarande lagstiftning. Renskötselrätten skyddas i dag av såväl grundlagen som Europakonventionen

¹ Se remissyttrande av professor Bertil Bengtsson å Lunds universitets vägnar angående betänkandet avgivet av Svensk-Norska Renbeteskommissionen av år 1997.

² NJA 1981 s. 1. Se även Europadomstolens resonemang i *Handölsdalens Sami Village and Others against Sweden* (Application No. 39013/04), 48-53 §§

och är att jämställa med äganderätten. En upplåtelse av betesområden måste således ske i enlighet med det i grundlagen och Europakonventionen föreskrivna egendomsskyddet. Det framgår inte av promemorian om hänsyn tagits till det förändrade rättsläget, eftersom inskränkningarna av samernas renbetesrätt inte behandlas på ett erforderligt sätt. Renskötselrätten är en kollektiv rättighet som tillkommer den samiska befolkningen. För att kunna utöva renskötselrätten finns det dock ett obligatoriskt krav på medlemskap i en sameby. Renskötselrätten kan således endast utövas genom samebyar, som är juridiska personer, med särskilt tilldelade betesområden. Genom lagstiftning har därmed samebyar blivit de redskap genom vilken den kollektiva betesrätten knyts till specifika samer, medlemmarna i samebyarna. Att en sameby har den exklusiva rätten till ett visst område framgår av den etablerade uppfattningen att en viss sameby kan ha bättre rätt till ett område än en annan sameby. Renskötselrättens kollektiva natur förändrar inte egendomsskyddets praktiska betydelse för rättigheten. Om norska samer och renbetesdistrikt har en upparbetad sedvanerätt till områden i Sverige, torde även de ha samma grundlagsskydd som de svenska samebyarna för sin bruksrätt, i enlighet med 2 kap. 22 § 9 regeringsformen.

Ingrepp i användningen av mark får enligt 2 kap. 18 § regeringsformen bara ske för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Motsvarande bestämmelse i Europakonventionens tilläggsprotokoll art. 1 föreskriver att ingrepp i enskildas egendomsrätt endast får ske i allmänt intresse.

De angelägna allmänna intressen som ligger till grund för de ingrepp i enskildas civila rättigheter som Konventionen innebär, har inte redogjorts för i promemorian. Advokatsamfundet anser, bl.a. mot bakgrund av otydligheten i promemorian i detta hänseende, att det således inte är utrett om det föreligger ett legitimt allmänt intresse. Om så är fallet måste det allmänna intresset vägas mot den enskildes civila rättigheter. Någon sådan avvägning görs överhuvudtaget inte i promemorian.

För att ett ingrepp ska anses proportionerligt och godtas, krävs vidare, i enlighet med Europadomstolens praxis, att kompensation för ingreppen utgår. En upplåtelse av betesområden som inte uppfyller dessa förutsättningar utgör således en kränkning av egendomsskyddet. Ersättningsfrågan kommer att behandlas nedan under punkten 5.3.

Egendomsskyddet i Europakonventionen uppställer som krav för en inskränkning av egendomsrätten, utöver ett föreliggande allmänt intresse och att ersättning utgår för förlusten, att inskränkningarna följer regler som har bestämts i lag. Lagen måste vara tillgänglig och tydlig för att ingreppet ska vara förutsebart och uppfylla kraven på rättssäkerhet. Det kan ifrågasättas om laglighetskravet tillåter att inskränkningar som de i förevarande fall genomförs genom en särskild för syftet stiftad lag. Laglighetskravet i Europakonventionen saknar motsvarighet i 2 kap. 18 § regeringsformen. Dock kan den nu föreslagna lagstiftningen, utifrån dess expropriationsliknande effekter, ifrågasättas även i förhållande till svensk grundlag. Omfördelning av betesmarker får samma effekter som ett expropriationsbeslut då de ingrepp som omfördelningen innebär riktar sig mot specifika rättssubjekt. Lagstiftning får inte utföras i vidare mån än vad som följer av grundlagen

eller riksdagsordningen, jfr. 11 kap. 8 § regeringsformen. Denna bestämmelse anses ha ett nära samband med bestämmelserna i regeringsformen, som utgår från att lag ska vara generellt utformad och tillämpbar och inte uttryckligen avse ett konkret fall, jfr. RÅ 1999 ref. 76. Enligt promemorian ska det lagstiftas särskilt om inskränkningar av egendomsrätten för särskilda rättssubjekt, samebyarna, på ett sätt som kan liknas vid myndighetsutövning. Detta påverkar dessutom renskötselrätten och samebymedlemmars civila rättigheter. Den föreslagna omfördelningen av betesmark kan därmed på flera sätt jämföras med ett förvaltningsbeslut. Advokatsamfundet menar därför att ingrepp i samebyarnas egendomsrätt, av rättssäkerhetsskäl, borde följa 26 § rennäringslagen (1971:437) alternativt expropriationslagens (1972:718) bestämmelser och inte lagstiftas om särskilt i samband med en konvention.

5.2. Bristen på mandat

När staten eller en privat aktör har behov av viss mark, söks som huvudregel en överenskommelse med innehavaren av marken. När en överenskommelse inte kan nås, är expropriation tänkt som en lösning. Så vitt Advokatsamfundet har förstått har de svenska samebyarna inte gett staten tillåtelse att förhandla om deras egendomsskyddade betesmarker. Det framgår inte heller av promemorian om de svenska samebyarna har hörts eller informerats under själva förhandlingsprocessen. I egenskap av rättighetsinnehavare, och med beaktande av att samebyarna inte utgör remissinstanser, måste svenska samebyars deltagande och inflytande ges avgörande betydelse vid beredning av lagförslag som direkt påverkar samiska intressen. Advokatsamfundet ställer sig frågande till att svenska samebyars inställning till Konventionen och deras eventuella deltagande i och inflytande över den föreslagna lagstiftningen, inte behandlas i promemorian. Eftersom det saknas information i promemorian i detta avseende kan det också ifrågasättas om konsultation med de berörda samebyarna har skett i tillräcklig utsträckning och om Sverige, som bl.a. är bundet av Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter genom sin ratificering av densamma, uppfyller sina internationella åtaganden i denna del.

5.3. Ersättningsfrågan

I enlighet med bestämmelserna om egendomsskyddet i regeringsformen och i Europakonventionen ska ersättning alltid utgå för den förlust som ett intrång i egendomsrätten innebär. Enligt 2 kap. 18 § regeringsformen ska ersättning utgå för förlusten inte bara vid expropriation utan också när det allmänna inskränker användningen av mark så att ”pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras”. Full ersättning garanteras inte, men ersättningen ska bestämmas enligt grunder som anges i lag. Detsamma gäller enligt Europakonventionen.

Advokatsamfundet anser att ersättningsfrågan inte är tillräckligt belyst i promemorian. Enligt områdesprotokollet överförs betesmarker mellan svenska och norska rättssubjekt. Erhållandet av ett landområde som ersättning för ett intrång kan i och för sig likställas med en monetär ersättning, om ersättningsområdet kan likställas med det exproprierade området. Promemorian behandlar dock inte frågan om olika betesområdets förhållande

till varandra och ger inte heller uttryck för att värdet på svenska samebyars egendomsmassa kommer vara orubbad efter Konventionens ikraftträdande. Tvärtom uttalas det i promemorian att svenska samebyar kommer vidkännas en betesförlust till följd av Konventionen och att norsk renskötsel tillåts i områden som ingår i svenska samebyars byområden.

I 6 § Konventionslagen finns en möjlighet att få ersättning från staten för den som lider skada eller olägenhet på svenskt område i renskötseln. Talan om sådan ersättning ska föras i fastighetsdomstol. En möjlighet att i efterhand rikta skadeståndsanspråk mot staten kan dock inte likställas med en expropriationsersättning, utan ger enbart uttryck för en rättighet som samebyarna redan innehar, det vill säga möjligheten att på en civilrättslig grund få ersättning för en skada orsakad av annan part.

I promemorian erkänns således svenska samebyars betesförlust, utan att den rätt till ersättning som det intrång Konventionen innebär för svenska samebyar regleras. Detta är, enligt Advokatsamfundet, en stor brist.

6. Konsekvenser

6.1. Konsekvenser för enskilda

Advokatsamfundet ställer sig kritisk till den del av departementspromemorian som har rubriken Konsekvenser för enskilda. Detta gäller speciellt då de rättighetsinskränkningar, som områdesprotokollet innebär för svenska samebyar, inte behandlas överhuvudtaget. Någon konsekvensanalys har heller inte utförts. I stället konstateras enbart att Konventionen inte antas innebära några ökade kostnader för renskötseln eller för andra enskilda. Det framgår inte hur utredaren har kommit fram till denna slutsats. Slutsatsen står vidare i direkt kontrast till vad som framkommer tidigare i promemorian; att Konventionen kan medföra att vissa samebyar måste anpassa den renskötsel som har utövats och att detta kan innebära merarbete i form av ökad bevakning, förlängd flyttningssväg, försvårad skiljning eller liknande. Dessutom konstateras att svenska samebyar kommer vidkännas en betesförlust, vilket innebär att kostnader uppkommer till följd av betesförlust och de anpassningar som måste göras.

En ytterligare brist i promemorian är att det inte utreds hur Konventionen påverkar tidigare lagakraftvunna domar där sedvanerätten till vissa betesområden fastslagits. Detta är av direkt betydelse för enskilda samebyar som bedriver gränsöverskridande renbete och måste därför analyseras. Så som lagförslaget nu är utformat, enligt Artikel 8 i Konventionen, har nya lagakraftvunna domar i det andra landet företräde framför Konventionen. Möjligen gäller detta även för domar som vunnit laga kraft innan konventionstiden, även om detta inte framgår av konventionstexten. Dock framgår det att Konventionen under konventionstiden sätter motsvarande domar ur spel i det egna landet. Ingen förklaring ges till denna reglering. Det torde inte finnas någon juridisk motivering som rättfärdigar att särskilja mellan norska och svenska domar, beroende på om de

omfattar svenska eller norska rättssubjekt. Tvärtom kan detta ifrågasättas ur ett rättsäkerhetsperspektiv.

Vidare framgår inte med önskvärd tydlighet i promemorian om användandet av ett visst område i enlighet med områdesprotokollet är exklusivt. Effekterna för annat samiskt bruk av marken än renbete, t.ex. jakt- och fiskerättigheter, måste också utredas ur rättsäkerhetssynpunkt så att konsekvenser för den enskilde tydliggörs. Det anges i promemorian att Konventionen säkerställer att de nordligaste renskötarna har kalvningsområden och sommarbetesområden i Norge. Utredarna synes inte då ha tagit hänsyn till att dessa byar enligt lagkraftvunnen dom, *Altevatndomen*³ från 1968, har sedvanerätt till omfattande områden i Norge, vilken dom kan ha företrädare framför områdesprotokollet enligt Konventionen.

6.2. Konsekvenser för det allmänna

Som ovan anförts är lagförslagets överrensstämmelse med egendomsskyddet i grundlagen och Europakonvention inte tillräckligt utrett. En inkorporering av Konventionen skulle således innebära en risk för kränkningar av samebyarnas egendomsrätt. Den yttersta konsekvensen av detta skulle vara att den föreslagna lagen i sig blev grundlagsstridig, enligt regler om normprövning, och således inte skulle kunna tillämpas av förvaltningsmyndigheter och domstolar. Eftersom det skulle röra sig om en lag som riksdagen har antagit, får tillämpningen endast underlåtas om uppenbarhetsrekvisitet är uppfyllt. Det är i svensk praxis i och för sig väldigt sällsynt med lagar som har ansetts vara uppenbart grundlagsstridiga. Advokatsamfundet anser dock att vid minsta farhåga att en föreslagen lag kan strida mot grundlagen och Europakonventionen - uppenbart eller inte - bör lagförslaget inte läggas till grund för lagstiftning.

7. Särskilda bestämmelser i Konventionen

7.1. Inledning

Advokatsamfundet kommer nedan att lyfta fram några enskilda bestämmelser i Konventionslagen och Konventionen som, i Advokatsamfundets mening, är av särskild betydelse i detta sammanhang med hänsyn till samernas civila rättigheter. Dessa bestämmelser kan sägas illustrera vad som framförts ovan.

7.2. 2 § tredjestycket Konventionslagen – ersättning enligt 28 § rennärlingslagen

Enligt 26 § rennärlingslagen kan renbetesrätten inom ett område upphävas efter beslut av regeringen. Ersättning ska i sådant fall utgå enligt 28 § rennärlingslagen och tillfalla den sameby vars område berörs, i enlighet med expropriationsrättsliga principer. Enligt 2 § 3 stycket Konventionslagen ska i stället ersättning enligt 28 § rennärlingslagen tillfalla det

³ Rt. 1968 s. 429

renbetesdistrikt som berörs av upphävandet. Hänsyn har således inte tagits till att det som regel finns en svensk sameby som har sedvanerätt till området och vars rätt har utsläckts enligt 26 §. När konventionstiden löpt ut har samebyn förlorat sin rätt att använda området i fråga. Detta utan att någon kompensation erhållits.

7.3. 6 § Konventionslagen – ersättning för skada och olägenhet

I 6 § Konventionslagen regleras samebyarnas möjlighet att få ersättning från staten för skada eller olägenhet som uppkommer på svenskt område under konventionstiden. Ovan, under punkten 5.3, har redan konstaterats att denna möjlighet till ersättning inte uppfyller de krav som ställs på expropriationsersättning. Bestämmelsen är emellertid utformad på ett sätt som kräver ytterligare kommentarer.

Talan ska väckas inom tio år från den dag Konventionslagen träder i kraft, även om Konventionen gäller i 30 år. Samebyarna måste således försöka uppskatta den skada i form av t.ex. ökade bevakningskostnader, som uppkommer på grund av Konventionen. Motsvarande bestämmelse har funnits i de tidigare konventionslagarna och erfarenheten visar att det är mycket svårt att uppskatta skadan i förväg. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv hade det varit rimligt att allmän preskription tillämpas.

Om en sameby träffar ett samarbetsavtal med ett renbetesdistrikt, medför detta att samebyn inte kan erhålla någon ersättning för den skada och olägenhet som uppkommer i anledning av samarbetsavtalet. Som Advokatsamfundet förstår det, kommer möjligheten till samarbetsavtal att användas främst när en sameby och ett renbetesdistrikt inte är nöjda med den uppdelning som framgår av områdesprotokollet till Konventionen. Ett samarbetsavtal kan i ett sådant fall innebära att de båda parterna når en överenskommelse som är mer fördelaktig för båda parterna. För det fall uppdelningen enligt Konventionen medför en skada, kan ett samarbetsavtal därmed användas för att minska denna skada. Det är dock inte troligt, och definitivt inte säkerställt, att ett samarbetsavtal medför att eventuell skada bortfaller i sin helhet. Det kan enligt Advokatsamfundet inte vara rimligt att ersättning för skada och olägenhet inte ska utgå i ett sådant fall, med tanke på att skadan i vart fall indirekt är föranled av Konventionen.

7.4. Kapitel 1 Artikel 7 i Konventionen – samarbetsavtal

Promemorians förslag om möjligheten att ingå samarbetsavtal kan uppfattas som att samebyarna inte själva förfogar över denna möjlighet eftersom avtalet ska fastställas av Renbetesnämnden. En liknande formulering återfanns i tidigare konventionstexter. Det finns visserligen ett förbud i 31 § rennäringslagen för sameby att upplåta rättighet som ingår i renskötselrätten. Advokatsamfundet anser dock, att då möjligheten och behovet till samarbetsavtal är direkt föranledd av den tvångsreglering som Konventionen innebär, borde det stå berörd sameby och renbetesdistrikt fritt att avtala om en för båda parter mer fördelaktig uppdelning av betesområden. Detta gäller särskilt med hänsyn till att den genom Konventionen föreslagna uppdelningen inte är godkänd av berörda rättssubjekt, och därmed inte heller med säkerhet är anpassad för att bäst ta tillvara berörda rättssubjekts

behov vid utövandet av renskötseln. Det finns således anledning till att samerna själva skulle få disponera över sina rättigheter och sinsemellan ordna uppdelningen av betesområden. Sådana samarbetsavtal bör kunna komma till stånd utan den svenska statens inblandning, vilket tydligt borde framgå av konventionstexten.

7.5. Kapitel 1 Artikel 8 i Konventionen – sedvanerätt

Innebörden av denna bestämmelse är, enligt Advokatsamfundet, otydlig, vilket medför att betydelsen av gamla lagakraftvunna norska och svenska domar blir otydlig i motsvarande mån. Som ovan nämnts framgår det inte om domar som vunnit laga kraft innan Konventionen träder i kraft gäller före Konventionen för den andra statens medborgare. Denna otydlighet måste åtgärdas.

8. Förslag på framtida lagstiftning

I anledning av vad som har behandlats ovan, avstyrker Advokatsamfundet att lagförslaget läggs till grund för lagstiftning. Om en omfördelning av betesområden ska genomföras anser Advokatsamfundet i stället att ett nytt områdesprotokoll bör arbetas fram, i nära samverkan med Sveriges samebyar och Norges renbetesdistrikt, med ett innehåll som kan godkännas av de berörda rättssubjekten.

Om det inte är möjligt att få ett godkännande av samtliga berörda rättssubjekt, och en omfördelning av civilrättsligt skyddade betesmarker likväl bedöms vara nödvändig, bör en sådan omfördelning ske i enlighet med nuvarande svensk lagstiftning, det vill säga i enlighet med 26 § rennäringslagen och reglerna i expropriationslagen.

För det fall lagstiftaren finner att så inte kan ske, utan anser att en omreglering av betesmark måste komma till stånd genom en speciallag lik den nu föreslagna, måste denna lag förekommas av en utförlig utvärdering av de svenska samebyarnas behov, en utredning av de konsekvenser omfördelningen skulle innebära samt vilka egendomsrättsliga aspekter som aktualiseras genom en sådan lagstiftning.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg